

MENO KONTROLĖS DOKUMENTAI

LKP CK PROPAGANDOS IR AGITACIJOS BEI MOKSLO IR KULTŪROS SKYRIŲ PAŽYMA APIE NETEISINGĄ VAIZDUOJAMOJO MENO PROPAGAVIMĄ

Vilnius

1969 m. sausio 10 d.

Priedas prie p. 3, prot. Nr. 54

Lietuvos KP CK

Vaizduojamojo meno propaganda, estetinis plačiųjų darbo žmonių masių auklėjimas – svarbus ideologinio darbo baras. Atsižvelgiant į uždavinius, išskeltus TSKP CK balandžio (1968 m.) plenumo, reikšmingą vaidmenį šiame bare turi atlikti leidyklos, žurnalų ir laikraščių redakcijos, radijas ir televizija, kuriems priklauso svarbi vieta formuojant skaitytojų, žiūrovų, klausytojų plačiųjų sluoksnių estetinį skonį, formuojant visuomenės nuomonę, kartu darant didelę įtaką šiuolaikinio meno raidai. Šioje srityje, taip pat ir vaizduojamojo meno propagandos srityje, respublikoje iš tiesų nuveiktas nemažas darbas.

Tačiau šalia to laimėjimai vaizduojamojo meno įdiegimo srityje, ypač leidinių iliustravimo ir apiforminimo srityje, taip pat lietuvių tarybinio meno laimėjimai apskritai sukėlė nusiramavimo nuotaikas. Kai kurie kūrybiniai darbuotojai, leidyklos, redakcijos, meno kritikai pastaruoju metu pernelyg dažnai neatsižvelgia į tą svarbią aplinkybę, kad, kaip buvo pažymėta neseniai vykusiame TSRS dailininkų III suvažiavime, „šalia dogmatiškumo atgyvenų iki šiol didelį pavojų kelia tendencijos, susijusios su formalistinių estetikos pažiūrų įtaka, su revizionistinėmis estetinėmis teorijomis, nutrinančiomis ribą tarp buržuazinės ir socialistinės ideologijų ir orientuotomis į meno deideologizavimą, atsitraukimą nuo socialistinio meno ir jo kovinių klasinių uždavinių“.

Šiuo metu pasmarkėjus ideologinei kovai, leidyklos vis dar nėra pakankamai principingos, objektyvios. Ypač tai pasakytina apie „Vagos“ leidyklą, kuri iliustruodama ir apiformindama knygas neretai vienašališkai pasirenka tik vienos stilistinės pakraipos dailininkus. Antai, pavyzdžiui, leidybiniam M. Gorkio kūrinio „Danko“ apipavidalinimui „Vagos“ leidykla panaudojo pernelyg eksperimentinio pobūdžio iliustracijas (dail. S. Valiuvienė), nebuvo pakankamai reiklūs leidama rinkinius „Vilnius-grafika-tapyba“ ir „Tapyba“, kuriuose atsidadė abejotinos idėjinės-estetinės vertės darbai ir kt.

Žemo estetinio skonio, formos subjektyvumo atvejų pasitaiko žurnalų ir laikraščių iliustracijose, vaizduojamojo meno reprodukcijose, pateikiamose masiniam skaitytojui. Pavyzdžiui, 1968 m. žurnalo „Švyturys“ aštuntajame numeryje įdėta keletas dailininkės V. Ostrauskienės darbų. Šie darbai skaitytojui rekomenduojami kaip pasižymintys ypatingu „nuoširdumu“ ir tuo pat metu priešinami „tradiciniam realizmui“. Tuo tarpu kai kuriuose iš šių išgirtų paveikslų žmogus vaizduojamas diletantiškai mėgdžiojant siurrealistinius išraiškos metodus. Ginčytinus, žiūrovui sunkiai prieinamus eksperimentus, kuriuos neretai lydi giriantys, migloti komentarai, į savo puslapius įsileidžia žurnalai „Kultūros barai“, „Jaunimo gretos“, „Pergalė“ (žr., pavyzdžiui, iliustracijas: V. Kisarausko „Prie stalo“ - „Jaunimo gretos“, Nr. 12, 1967 m.; L. Katino „Vakariene“ - „Jaunimo gretos“, Nr. 6, 1968 m.; S. Kisarauskienei „Madona“ - „Kultūros barai“, Nr. 11, 1967 m.).

[...]

Būtina įvertinti žalingą, antipedagoginį reiškinių Valstybinėje konservatorijoje organizuotą tapybinių A. Kmieliausko eksperimentų, neturinčių jokios meninės vertės, mėgdžiojančių kraštutinį abstrakcionizmą, parodą. Panašios abejotino meninio lygio viešos parodos buvo organizuotos ir „Vagos“ leidykloje, taip pat kitose įstaigose bei organizacijose, nors panašaus pobūdžio parodos be Dailininkų sąjungos ir Kultūros ministerijos žinios apskritai negali būti rengiamos.

Atsižvelgiant į anksčiau minėtus trūkumus vaizduojamojo meno propagandoje, būtina reikalauti iš Valstybinio spaudos komiteto, „Vagos“ ir kitų leidyklų, žurnalų ir laikraščių redakcijų, radijo ir televizijos partinės atsakomybės už idėjinį ir meninį vaizduojamojo meno ir kitų meno žanrų kryptingumą, objektyvų ir principingą dailės procesų vertinimą, sveiko estetinio skonio formavimą. Šiuo atveju būtina smarkiai pagerinti leidyklų meno tarybų ir redakcijų redkolegijų veiklą.

[...]

Vaizduojamojo meno ir kitų meno žanrų propagandoje būtina tvirtai vadovautis TSKP CK balandžio (1968 m.) plenumo nutarimais, komunistinio partiškumo ir liaudiškumo principais, ryžtingiau kovoti su bet kokiomis buržuazinėmis ideologijos ir estetikos apraiškomis.

Lietuvos KP CK Propagandos ir
agitacijos skyriaus vedėjas
P. Mišutis [be parašo]

Lietuvos KP CK Mokslo ir
kultūros skyriaus vedėjo
pavadootojo
J. Bielinis [be parašo]

Tikra [parašas]

Lietuvos kultūra sovietinės ideologijos nelaisvėje, 1940–1990 [sudarė Bagušauskas J. R., Streikus A.], Vilnius: Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras, 2005, p. 369–372.

SSRS KINEMATOGRAFIJOS KOMITETO IŠVADA DĖL KINO SCENARIJAUS „ATSISVEIKINIMAS SU VAIKYTE“ TRŪKUMŲ

Maskva

1975 m. gegužės 4 d.

Lietuvos TSR Ministrų Tarybos Valstybinio
kinematografijos komiteto pirmininkui
drg. E. J. Juškiui

Lietuvos kino studijos direktoriui
drg. J. Lozoričiui

Vyriausioji scenarijų redakcinė kolegija peržiūrėjo S. Šaltenio literatūrinį scenarijų „Atsisveikinimas su vaikyste“ ir aptarė jį kartu su Lietuvos studijos vadovybe ir režisieriumi G. Lukšu.

Mūsų požiūriu, šis scenarijaus variantas turi didelių trūkumų. Per ilgą laiko tarpą nuo pokario metų iki mūsų dienų provincijos miestelio gyvenimas visiškai nesikeičia. Žmonių santykiuose vyrauja smulkmeniškumas, pavydas, šurkštumas.

Ironiškai žvelgiama į visus be išimties personažus ir reiškinius. Žinoma, tokio pobūdžio scenarijus negali būti priimtas.

Vyriausioji scenarijų redakcinė kolegija taip pat peržiūrėjo scenarijaus rekonstravimo planą, kurį pasiūlė studija. Jo pagrindinės idėjos tuo atveju, jeigu jos bus įgyvendintos, gali pakeisti scenarijaus turinį į gerąją pusę.

Atkeipiame Jūsų dėmesį į tai, kad būtina rimtai padirbėti su Andriaus personažu. Herojaus santykis su įvykiais turi būti aktyvus ir sąmoningas, jis turi protestuoti prieš miesčioniškumą, pažiūrų siaurumą ir supančios aplinkos šiurkštumą. Tuomet scenarijus įgaus teisingą prasmę.

Vyriausioji scenarijų redakcinė kolegija gražina S. Šaltenio scenarijų „Atsisveikinimas su vaikyste“ literatūriniam pataisymui.

Vyriausiosios scenarijų redakcinės kolegijos

vyriausiojo redaktoriaus pavaduotojas E. S. Kotov [parašas]

Teminės grupės vyriausiasis redaktorius I. I. Sadčikov [parašas]

[...]

Lietuvos kultūra sovietinės ideologijos nelaisvėje, 1940–1990 [sudarė Bagušauskas J. R., Streikus A.], Vilnius: Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras, 2005, p. 398–399.